

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
הפקולטה למדעי הרוח והחברה

טופס סילבוס לסטודנט

המחלקה לחינוך תשע"ד 2013-14

שם הקורס: מתודולוגיה מחקרית – "איכותנית" א' + ב'

מס' קורס: סמסטר חורף: 12920241; סמסטר אביב: 12920101

שם המרצה: אדם לפסטיין

מתרגלות: חניתה חדד
מירית ישראלי

יום ושעה: ימי ב' בשעות 16:00 – 14:00

יעדי ההוראה:

מטרתו המרכזית של קורס זה היא לספק לסטודנטים היכרות כללית עם המחשבה המחקרית "האיכותנית" בחינוך והתנסות מעשית במרכיבים של שיטות איכותניות. במסגרת הקורס, נדון בהנחות היסוד האונטולוגיות והאפיסטמולוגיות העומדות בבסיס פרדיגמות מחקריות "איכותניות", נעמוד על ההבדלים בין גישות מחקריות שונות, ונדון בשאלות מתי ראוי להשתמש באיזו שיטה ומהם תפקידיהן השונים ותרומותיהן לתיאוריה ולעשייה החינוכית. כמו כן, אנו נעסוק בשאלות אתיות כגון מה תפקיד החוקר/ת במחקר איכותני ומה היא אמינות ורפלקסיביות מחקרית. בסיום הקורס סטודנטים –

- יבינו את המחשבה המתודולוגית במחקר "האיכותני": הנחות, תיאוריות, זרמים, עקרונות, שיטות, ובעיות מרכזיות.
- יתנסו בכלי מחקר מרכזיים לאיסוף וניתוח נתונים
- יעצבו תכנית מחקר
- יבקרו מחקרים של אחרים
- יבינו את תרומותיו הפוטנציאליות של המחקר ושל ההשקפה האיכותניים לעשייה החינוכית

פרשיות לימודים:

מבואות

- (1) מהו מחקר בכלל ומהו מחקר "איכותני"
- (2) עקרונות (ומחלוקות) המחקר האיכותני
- (3) ביקורת המחקר וקריטריונים לאיכות

זרמים ומסורות מרכזיות

- (4) אתנוגרפיה
- (5) תיאוריה מעוגנת בשדה
- (6) חקר מקרה
- (7) חקר שיח
- (8) אתנומתודולוגיה
- (9) מחקר פעולה וקרובי משפחה

כלי מחקר

- 10) התצפית המשתתפת ועבודת השדה
- 11) הראיון
- 12) קבוצות מיקוד
- 13) ניתוח תמטי
- 14) ניתוח שיח ביקורתי
- 15) ניתוח שיחה
- 16) כלי מחקר אלטרנטיביים ועירוב שיטות מחקר
- 17) נתונים, תיאוריה, פרשנות

עיצוב תכנית מחקר

- 18) שאלות מחקר
- 19) בחירת אתר ודגימה
- 20) תכנון מהלך המחקר
- 21) אתיקה
- 22) כתיבה וייצוג

דרישות והרכב ציון הקורס

- א. נוכחות והשתתפות בתרגילים (10%)
- ב. פורטפוליו מסכם של תהליך הלמידה בקורס, יכלול 4 מטלות קריאה וביקורת על מאמרים, ו-6 תרגילי התנסות קצרים בכלי מחקר. חלקו יוגש בסוף סמסטר א' וחלקו בסוף שנה"ל. (50%)
- ג. תכנית מחקר מפורטת שתוגש בארבעה שלבים (40%)

רשימה ביבליוגרפית:

- בקרמן צ. (2002) 'אתנוגרפיה ונקודות מבט הבנייתית: לקראת הבנה טובה יותר של החינוך האתנו-תרבותי' בתוך א. שי וי.בר-שלום (עורכים) *המחקר האיכותני בחקר החינוך: מהתיאוריה אל השדה ומהשדה אל התיאוריה*, ירושלים: המכללה לחינוך ע"ש דוד ילין.
- דושניק, ל. וצבר-בן יהושע, נ. (2001) 'אתיקה של המחקר האיכותני' בתוך צבר-בן יהושע, נ. (עורכת) *מסורות וזרמים במחקר האיכותני*, אור יהודה: דביר
- היימן, ר. (2002) 'מודל למחקר פעולה שיתופי כאמצעי לפיתוח מקצועי של מורים בבית הספר' תרבותי' בתוך א. שי וי.בר-שלום (עורכים) *המחקר האיכותני בחקר החינוך: מהתיאוריה אל השדה ומהשדה אל התיאוריה*, ירושלים: המכללה לחינוך ע"ש דוד ילין.
- לומסקי-פדר, ע. ורפפורט, ת. (2002) 'פרידה באמצעות ביקור: סטודנטים רוסים מבקרים בארץ הולדתם' תרבותי' בתוך א. שי וי.בר-שלום (עורכים) *המחקר האיכותני בחקר החינוך: מהתיאוריה אל השדה ומהשדה אל התיאוריה*, ירושלים: המכללה לחינוך ע"ש דוד ילין.
- צבר-בן יהושע, נ. (1990) *המחקר האיכותני בהוראה ובלמידה*, הוצאת מודן.
- קין, ע. (2002) עבודתה של המורה ומקומה בשיחותיהן של מורות בחדר המורים בבית ספר דתי' תרבותי' בתוך א. שי וי.בר-שלום (עורכים) *המחקר האיכותני בחקר החינוך: מהתיאוריה אל השדה ומהשדה אל התיאוריה*, ירושלים: המכללה לחינוך ע"ש דוד ילין.
- שלסקי, ש. ואריאלי, מ. (2001). מהגישה הפרשנית לגישות פוסט-מודרניסטיות בחקר החינוך. בתוך צבר-בן יהושע (עורכת) *מסורות וזרמים במחקר האיכותני*, אור יהודה: דביר
- שקדי, א. (2003) *מילים המנסות לגעת: מחקר איכותני – תאוריה ויישום*, תל-אביב: הוצאת רמות – אוניברסיטת תל-אביב.

Agar, M. (1996). *The professional stranger: an informal introduction to ethnography* (2nd ed.). London: Academic Press.

Allred, P. (1997). Ethnography and discourse analysis: Dilemmas in representing the voices of children. In J.C. Ribbens and R.A. Edwards (Eds.) *Feminist Dilemmas in Qualitative Research: Public Knowledge and Private Lives*, Thousand Oaks: Sage Publication.

- Altheide, D.L, and Johnson, J.M (1994) 'Criteria for assessing interpretive validity in qualitative research' in N.K Denzin Y.S. Lincoln (Eds) *Handbook of Qualitative Research*, Thousand Oaks: Sage Publication.
- Bassey, M. (1999). *Case Study Research in Educational Settings*, Buckingham: Open University Press. Ch. 4, p.37-47.
- Blommaert, J. (2005). *Discourse: a critical introduction*. New York: Cambridge University Press.
- Bloome, D., Carter, S. P., Christian, B. M., Otto, S., & Shuart-Faris, N. (2005). *Discourse analysis & the study of classroom language & literacy events: a microethnographic perspective*. Mahwah, N.J.: L. Erlbaum Associates.
- Briggs, C. L. (1986). *Learning how to ask: a sociolinguistic appraisal of the role of the interview in social science research*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Brott, P. E., & Myers, J. E. (2002). Development of professional school counselor identity: A grounded theory. In M. B. Sharan (Ed.), *Qualitative research in practice: examples for discussion and analysis* San Francisco, CA: Jossey-Bass. (pp. 145-162).
- Brown, L.M and Gilligan, C. (1992) *Meeting at the Crossroads: Women's Psychology and Girls' Development*, Cambridge Mass: Harvard University Press.
- Burawoy, M. (1998). The extended case method. *Sociological Theory*, 16(1), 4-33.
- Burgess, R.G (1984) *In the Field: An Introduction to Field Research*, London: Unwin Hyman.
- Creswell, J. W. (1998) *Qualitative Inquiry and Research Design: choosing among five traditions*. London: Sage Publications Lt.
- Denzin, N.K, and Lincoln, Y.S. (2000) 'The Discipline and Practice of Qualitative Research' in N.K Denzin Y.S. Lincoln (Eds) *Handbook of Qualitative Research*, Thousand Oaks: Sage Publication
- Dey, I. (1993) *Qualitative Data Analysis: A User-Friendly Guide for Social Scientists*, London: Routledge, Ch. 3.
- Emerson .R.E , Fretz, R. L. and Shaw, L.L. 'Participant observation and fieldnote' in P. Atkinson et al (eds.) *Handbook of Ethnography*, Thousand Oaks: Sage Publications.
- Fairclough, N. (1989). *Language and Power*. London: Longman.
- Flick, U. (2006) *An Introduction to Qualitative Research*, Thousand Oaks: Sage Publications.
- Flyvbjerg, B. (2001). *Making social science matter: why social inquiry fails and how it can succeed again*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Freebody, P. (2002). *Qualitative research in education: an introduction*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications Ltd.
- Gee, J. P., & Green, J. L. (1998). Discourse analysis, learning, and social practice: A methodological study. In *Review of Research in Education*, 23, 1998 (Vol. 23, pp. 119-169).
- Gomm, R., Hammersley, M. and Foster, P. (2000). *Case Study Method*. London: Sage.
- Goodson, I. and Sikes, P. (2001) *Life History Research in Educational Settings*, Buckingham: Open University Press.
- Gubrium, J. F., & Holstein, J. A. (2002). *Handbook of interview research: context & method*. Thousand Oaks, Calif.: Sage Publications.
- Hammersley, M. (1992). *What's wrong with ethnography?* London: Routledge.
- Hammersley, M., & Atkinson, P. (1992). *Ethnography: principles in practice*. London: Routledge.
- Heath, S. B., & Street, B. V. (2008). *On ethnography: approaches to language and literacy research*. New York: Teachers College Press.
- Hebert, T. P. (2002). Reflections on my research experience with Jermaine and his community. In M. B. Sharan (Ed.), *Qualitative research in practice: examples for discussion and analysis* (pp. 233-235). San Francisco, CA: Jossey-Bass.

- Hebert, T. P., & Beardsley, T. M. (2002). Jermaine: A critical case study of a gifted black child living in rural poverty. In M. B. Sharan (Ed.), *Qualitative research in practice: examples for discussion and analysis* San Francisco, CA: Jossey-Bass. (pp. 201-232).
- Holstein, J. A., & Gubrium, J. F. (2003). *Inside interviewing: new lenses, new concerns*. Thousand Oaks [Calif.]: Sage Publications.
- Hostetler, K. (2005). What is "good" educational research, *Educational Researcher*, Vol. 34(6):16-21
- Janesick, V.J (2000) 'The Choreography of qualitative research design' in N.K Denzin Y.S. Lincoln (Eds) *Handbook of Qualitative Research*, Thousand Oaks: Sage Publication
- Johnson-Bailey, J. (2002). Cathy: The wrong side of the tank. In M. B. Sharan (Ed.), *Qualitative research in practice: examples for discussion and analysis*. San Francisco, CA: Jossey-Bass. (pp. 314-326)
- Krenske, L., & McKay, J. (2002). Hard and heavy: Gender and power in a heavy metal music subculture. In M. B. Sharan (Ed.), *Qualitative research in practice: examples for discussion and analysis*. San Francisco, CA: Jossey-Bass. (pp. 262-285)
- Lather, P. (1992). Critical Frames in Educational Research: Feminist and Post-Structural Perspectives. *Theory into Practice*, 31(2), 87-99.
- Mason, J (2002) *Researching your own Practice: the discipline of noticing*. London: RoutledgeFalmer.
- McNiff with Whitehead, J. (2002) *Action research: principles and practice*. London: RoutledgeFalmer.
- Mearor, L. (1985). Interviewing: A strategy in qualitative research. In R. G. Burgess (Ed.), *Strategies for Educational Research: Qualitative methods*. London: The Falmer Press.
- Miles, M. & Huberman M (1994) *Qualitative Data Analysis*. London: Sage.
- Morgan, D.L. (1997) *Focus Groups as Qualitative Research*, Thousand Oaks: Sage Publication.
- Patton, M.Q. (2002) *Qualitative Research & Evaluation Methods*, Thousand Oaks: Sage Publication. P. 230-246
- Phillips, N., & Hardy, C. (2002). *Discourse Analysis: Investigating processes of social construction*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Punch, K.F. (2005) *Introduction to Social Research*, London: Sage Publications.
- Punch, M. (1994) 'Politics and ethics in qualitative research' in N.K Denzin Y.S. Lincoln (Eds) *Handbook of Qualitative Research*, Thousand Oaks: Sage Publication.
- Reinharz, S. (1997). Who am I? The need for a variety of selves in the field. In R. Hertz (Ed.), *Reflexivity & Voice*. Thousand Oaks; London: Sage Publications
- Rubin, H.J. and Rubin, I.S (1995) *Qualitative Interviewing: The Art of Hearing Data*, Thousand Oaks: Sage Publication.
- Scollon, R. (2001). *Mediated discourse: the nexus of practice*. London ; New York: Routledge.
- Seal, C. (2000) 'Using computers to analyse qualitative data' in D. Silverman *Doing Qualitative Research: A Practical Handbook*, Thousand Oaks: Sage Publication.
- Silverman, D (2000) *Doing Qualitative Research: a practical handbook*. London: Sage.
- Silverman, D. (1993) *Interpreting Qualitative Data: Methods for Analysing talk, text and interaction*, London: Sage Publication.
- Spradley (1980) *Participant Observation*, New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Spradley (1979) *The Ethnographic Interview*, New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Wooffitt, R., & Widdicombe, S. (2006). Interaction in interviews. In P. Drew, G. Raymond & D. Weinberg (Eds.), *Talking and interaction in social research methods* (pp. 28-49). London: SAGE.